

V.
h. 23612.
c/k - 189

23612 V. 2. c. 2. inf.

Ustavne pravice.

§. 1.

Vsi ljudje imajo enake prirodjene neznebljive pravice, nar imenitnejši so: pravica za se skerbeti, za slobodnost osebe, za poštenje in za pomoženje dušne in materialne blažnosti.

Te pravice se pa le u taki meri zamorejo iz peljavati, de se drugim ljudem enake pravice skozi to ne kratijo.

§. 2.

Nadava države je, te pravice krepko varovati in spomožiti, sosebni državniki oddajo od svojih pravic toliko na državo, kolikor je potreba k' njenimu namenu.

§. 3.

Skupšina državnih prebivavcov je ljudstvo, vse državne oblasti izvirajo iz ljudstva in se bojo ispeljavale po načinu, kateri bo storjen u konštuciji.

§. 4.

Austrijansko državno deželanstvo še zadobi, uživa in zgubi po zastavkih tega ustavniga lista in ene druge posebne postave.

§. 5.

Pred postavo so si vsi državni deželani enaki. Vse pravice stanov in zaznamvanje žlahtnosti vsake sorte so overženi in ne smejo več podeljeni biti.

Vsi državni deželani imajo enake pravice očitne službe zadobiti. Le lastna zasluga da pravico k' oci-

tnimu počastenju in obdarvanju; počastenje se ne da nasledvati.

§. 6.

Prostost osebe (peršone) je zagotovljena. Nihče se ne sme zuper svojo voljo nevadnemu sodniku od tegniti; privilegirane in iznemavne sodbiša ne smejo obstati.

Nihče se ne sme zapreti, kokor iz močjo sodniškiga iz uzroki prevideniga ukaza; drugač če je bil na hudodeljstvo zalezen.

Ukaz za zapero se more jetniku ročno, ali pa zadnič u 24 urah po vjetji podati.

Vsak, kateri je od služabnikov očitniga varstva zaperti, se more u 24 urah primerjeni sodbi oddati ali pa ispustiti.

Če se proti obdolženimu človeku žive znamnja kakiga velkiga hudodeljstva ne prikazujejo, se more u prostosti soditi, to de ima poroštvu ali kaucion dati, katero sodba odmeri.

§. 7.

Sodbino opravilstvo je očitno in ustno.

Pri kaznovavni sodbi more u navadi biti zatožbino ravnanje iz priseženo sodnijo; iznetki od te naredbe bojo skuzi posebne postave uterjeni.

Nihče se ne sme u preiskanje uzeti zavoljo hudodelstva, kateriga od prisežniga sodniša ni deležen spoznan bil, tudi ne sme zavoljo eniga prestopka dvakrat obsojen biti; ravno tako malo se zamore kdo siliti, de bi sam čez sebe govoril, ali de bi zuper svoje starše, otrôke, brate ali sestre ali super zakonskiga družeta pričeval.

§. 8.

Le po sodnimu sklepu se kazin naklone in sicer po taisti postavi, ktera je bila takrat veljavna, kader se je hudodeljstvo doperneslo.

Obsojenje k smerti je overženo:

Očitne dela, očitno venpostavljanje, živотно kaznovanje se ne smejo za kazin primeriti, tudi se ne smejo znamnja vžigati in ne premoženje odvzeti.

§. 9.

Hišna privica je nerazžaljiva.

Le po sodniškemu dokazu in po postavni meri in u tistih zadevah, ki jih postave ukrenejo, se smejo stanovanja in pisma preiskavati ali posledni clo preč vzeti.

Nedotakljivost hišne pravice pa ne more zaverati, de bi se ne smel človek vjeti, za katerim sodba zalezva.

§. 10.

Skrivnost pismov se ne sme razžaliti; pisma pa se smejo le iz sodbino zapovedjo in po postavah nazaj zadržavati.

§. 11.

Pravica prošnje narejati in podpise nabirati je brezkončna.

§. 12.

Preselvanje osebe ali premoženja med mejami države je le tistim zavezam podverženo, ktere bojo u občinskemu redu ugotovljene. Pretegovanja u ptuje kraje državna oblast ne bo kratila; posebno se ne sme odhodno plačilu tirjati.

§. 13.

Austrijanski domorodci imajo pravico pokojno in brez orožja se vkup zbirati, brez de bi treba bilo, kaki uradnji oznaniti.

Zberališa ljudstva pod milim nebam se smejo le takrat prepovedati, kader je očitna nevarnost za občinski red in pokoj.

Orožlan zbor (Ghor) se ne sme čez politijske reči posvetvati ali sklepe storiti.

§. 14.

Zberališa deržavnih domorodcov u družbe (Asociacion) so prosto pripuščene in ne potrebujejo privoljenja kake uradnije.

Ta pravica se ne sme po postavah drugač kratiti, kar je potreba za izpeljavo enake pravice drugih ljudi, za očitno blagočednost in za deržavni namen.

§. 15.

Vsaki človek ima nedotakljivo pravico Boga po svoji vednosti in po svoji prostovoljni znanost častiti.

Vsaka verozakonska družba se more obravnavati po 14. razdeljku, ker je za asociacione ustavljen.

§. 16.

Nobena cerkev ni deržavna cerkev.

Nihče ni primoran se deležvati nad opravili, očitnimi obhajili in dolžnosti takih cerkva, ktere niso po njegovavi veri, tudi mu ni potreba njih praznike spoštovati.

§. 17.

Razlika verozakona ne stori razločka med pravicam in dolžnostim deržavnih domorodcov.

§. 18.

Zakon je že ugotovljen po očitnimu dovoljenju obeh zenitvavcov pred tisto uradnijo, ktera je za naredbo ženitvanjskih pisem postavljena.

Cerkvena poroka se le zamore imeti po storjenimu deželiskimu zakonu.

Različnost vere ne stori zakonskiga zaderžka.

§. 19.

Podučenje je prosto, in prepovedana je vsaka naredba, ktera bi bila prostosti podučenja nasprotna. Le po postavah se bo zatiranje vsake napčine rabe uravnalo. Očitni nauki se bojo zastonj delili in bojo po postavi u red djani.

Nobeni duhovski družbi se ne sme devoliti kako vodilno pečanje med očitne učeljiša.

§. 20.

Vsak ima pravico svoje misli očitno izgovoriti, popisati, u podobah na znanje dati in u vsaki prosto voljni meri in postavi očitno razzodeti.

Ta pravica se pod nobeno okoljnostjo in na nobeno vižo ne sme kratiti, odložiti ali odstaviti, namreč ne skuzi censuro, ne skuzi potrebo dovoljenja, ne skuzi ulago denarja, ne skuzi odrajtvilu za štampelnje.

Krivična raba te pravice bo kaznjena po splošnih postavah in ne drugač, kakor skuzi sklep prisežniga sodbiša.

Če je pisatelj kakiga pismenstva ali napeljavec kakiga podobniga prikazovanja znan in de ima u deželi svoje navadno stanovanje, se ne sme drugi za to preganjati.

Tako dolgo, de se pregledana štrafovavna postava ne upelje, imajo zavoljo krivične rabe tiskarnije dozdanje provizorne postave veljati.

§. 21.

Vsako ljudstvo ima nepremakljivo pravico za ohranjenje in čislanje svoje narodnosti sploh, in posebno svojiga jezika.

Od deržave bo zavarvana enaka pravica vsih deželskih jezikov u šolah, u uradnijah in u očitnimu življenju.

§. 22.

Vlastnoba stoji pod varstvam deržave.

Nihče se ne sme iz svoje lastine spodriniti, drugač kakor a) skozi izpeljvanje sodniga sklepa ali, b) skozi odvzetje zavoljo očitniga blagostanja.

Posledno ravnanje se le zamore vpeljati po posebnih postavah in proti primerjenimo odškodvanju, ktero se navadno naprej plača.

§. 23.

Vlastnoba ne sme biti kratena ne skuzi feudalno zavezo ne skuzi ustavo rodbinskiga fideikomisa.

Posebna postava bo red obsegla, po katerimu bo feudalna zaveza odnehala.

Rodbinski fideikomisi ustanejo nerazdeljiva lastnina tistih, katerim bojo napadli na dan oznanenja te pričujoče ustavne postave.

§. 24.

Deržavni domorodec ne more biti kraten u prostimu obračanju iz svojim premoženjam drugač kakor po zastavkih deželskih postav in po posebnih postavah čez delitev zemliš.

Delitev vlastnobe u zgorno pravico in u uživavno lastnino je na večno prepovedana.

§. 25.

Sleherni more po primeri svojiga premoženja in prihodiža k potrebam deržave pripomoči.

§. 26.

Vsak deržavni domorodec in vsako zemljiše more u soseskini zavezi biti.

Stavne pravice vsake soseske so:

- a) Volitev svojih predstojnikov in zastopnikov.
- b) Samostalno oskerbništvu svojih ležečnosti in raba policijskih opravil (soseskini red bo zaznamval pod kakšno mero se bo zastavno premoženje prodati ali zadolžiti zamoglo.
- c) Očitno razglašenje svojiga gospodarstva in vnavadi očitnost vsih opravil.

§. 27.

Za varstvo deržave in ustave je bramba ljudstva postavljena, ktera se razdeli u armado in u narodno stražo in ktera bo po posebnih postavah u red djana.

Bramba ljudstva bo prisegla na ustavo, in se zamore za zatiranje notrajniga nepokoja le takrat oberniti, kader jo deželске uradnije povabijo, to se zgodi u postavnih gotovih zadevah in merah.

§. 28.

Vsak deržavni domorodec je dolžan vojniško službo opravljati. Iznetki bojo skuzi vojniške postave zaznamvani.

§. 29.

Armada je podložna deželskim postavam in sodbam. Vojniške sodbiša imajo le na vojski in pri disciplinarskih prestopkih obstati.

§. 30.

Vsi brambovski možje, kateri ne služijo pri armadi, imajo u navadi enako pravico in dolžnost u narodni straži opravila delati.

Bolj ne tanjke dokazke in iznetke od tega zostavka bo postava za narodno stražo obsegla.

Vsak ima pravico orožje nositi, kter po te pričijoči postavi ni od službe u narodni straži odločen.

Pravica ljudstva do pravega in pravičnega, in se namreč
za zadržanje notranjega miru in za izpolnjevanje kakovosti
je država v nobeni stvari, to se pravi v postavljanju
katerikoli davka in imanja.

§ 29.

Vsak državljan odgovorno je za svoje dejanje in
opravičljivi, karkoli količnega postavo raznam-
ranje.

§ 30.

Armada je podložna državnim postavam in sodbam.
Vojniške sodbe imajo le na vojski in pri discipli-
narnih prestopkih oblast.

§ 31.

Vsi prebivalci morajo, kjer ne služijo pri armadi,
imajo v naravi enako pravico in dolžnost v narodni
stvari opravljati delati.

Bolj ne težje dolžne in kakovosti od tega nastane
da postane za naravno stvarno obvezno.
Vsak ima pravico vročje služiti, kjer po te priročnosti
postavi in od službe v narodni stvari odločen.

Pravica ljudstva do pravega in pravičnega, in se namreč
za zadržanje notranjega miru in za izpolnjevanje kakovosti
je država v nobeni stvari, to se pravi v postavljanju
katerikoli davka in imanja.

Vsak državljan odgovorno je za svoje dejanje in
opravičljivi, karkoli količnega postavo raznam-
ranje.

Armada je podložna državnim postavam in sodbam.
Vojniške sodbe imajo le na vojski in pri discipli-
narnih prestopkih oblast.

Vsi prebivalci morajo, kjer ne služijo pri armadi,
imajo v naravi enako pravico in dolžnost v narodni
stvari opravljati delati.

Bolj ne težje dolžne in kakovosti od tega nastane
da postane za naravno stvarno obvezno.
Vsak ima pravico vročje služiti, kjer po te priročnosti
postavi in od službe v narodni stvari odločen.